

Asia: VN/26445/2023

Lausuntopyyntö Kuluttajaluotto- ja rahoituspalvelujen etämyyntityöryhmän mietinnöstä

1 Yleiset huomiot

Yleiset huomiot

Takuusäätiö pitää mietinnössä esitettyjä muutoksia ja tarkennuksia lainsäädäntöön erittäin tarpeellisina.

Takuusäätiö kohtaa neuvonta-, pienlaina- ja velkojen järjestelytoiminnoissaan ihmisiä, jotka ovat saaneet omaan maksukykyynsä nähden liikaa kulutusluottoja ja erilaisia osamaksusopimuksia sekä maksunlykkäyksiä. Oma maksukyky arvioidaan helposti todellisuutta paremmaksi. Erityisesti sosiaalisen median luoma paine voi johtaa omiin resursseihin nähden liialliseen kuluttamiseen. Kun talouden realiteetteja ei tunnisteta tai haluta kohdata, tilannetta voidaan ylläpitää ja käytännössä pahentaa maksamalla velkaa velalla, mikä johtaa helposti ylivelkaantumiseen. Avun hakemista oman taloustilanteen parantamiseen viivästyttää häpeän lisäksi osin myös tietämättömyys tarjolla olevista maksuttomista apua ja tukea antavista toimijoista kuten talous- ja velkaneuvonta tai kolmannen sektorin toimijat kuten Takuusäätiö.

2 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

2.1 Yleiset huomiot

-

2.2 Soveltamisalan laajennus

-

2.3 Luottokelpoisuuden arviointi ja sopimusoikeudelliset seuraamukset

Kuluttajasuojalakiin esitetty uusi 13 c § luotoantajan velvollisuudesta määritellä luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävät menettelytavat parhaimmillaan luovat läpinäkyvyyttä ja ennustettavuutta tavoista, millä luotonhakijan maksukykyä ja luottokelpoisuutta selvitetään.

Samoin 14 §:n täsmennykset, että luottokelpoisuuden arviointi on tehtävä huolellisesti ja kuluttajan edun mukaisesti ovat kannatettavia. Luottokelpoisuuden tarkistaminen ja arvioiminen on osa luotonantoprosessia ja siksi vastuu sen huolellisesta selvittämisestä kuuluu luotonantajalle. Mitä suuremmasta luotosta on kysymys, sitä huolellisemmin luotonantajan tulisi arvioida kuluttajan tosiasialliset mahdollisuudet selviytyä luoton maksamisesta. Vaikka se laajentaa luotonantajan selvitysvastuuta ja saattaa heikentää osan luotonhakijoiden luotonsaantimahdollisuuksia, huolellinen selvitystyö ehkäisee ylivelkaantumista ja siitä aiheutuvia negatiivisia seurauksia ja haittoja niin talouteen kuin muillekin elämänalueille. On myös tärkeää, että luotonhakija on tietoinen, mitä tietoja hänestä kerätään ja käytetään luottokelpoisuuden arvioimiseen ja että tiedot ovat oikeasuhtaisia tarpeeseen nähden.

Toisaalta kuluttajan maksukyvyn arvioinnissa pitäisi voida ja sallia jossain määrin käyttää ja yksilöllistä harkintaa, kuten Kuluttajaliitto on tuonut esille omassa lausunnossaan.

Seuraamuksen kuluttajan luottokelpoisuuden huolellisen tarkistamisen laiminlyömisestä on oltava riittävä, jotta se ohjaa luotonmyöntäjää toimimaan vastuullisesti. Luotosta maksettavien korkojen ja muiden luottokustannusten menettämisellä on todellista taloudellista merkitystä luotonmyöntäjälle. Näin ehdottomalla seuraamuksella voi olla merkitystä myös luotonsaantiin eli se voi vaikeuttaa luotonsaantia myös osalla luottokelpoisia kuluttajia.

2.4 Rekisteröintivelvollisuuden laajennus

Noin 40 % Takuusäätiön pienlainaa ja kolmannes takausta hakevista on alle 30-vuotiaita nuoria. Erityisesti heille kertyy paljon erilaisia osamaksuista ja maksunlykkäyksistä aiheutuvia maksuvelvoitteita. Pienistäkin laskuista ja maksuista voi kertyä omaan maksukykyyn nähden iso ongelma. Se voi johtaa välttämättömien menojen, kuten vuokran maksamatta jättämiseen tai lisävelan ottamiseen maksueristä tai veloista selvitäkseen.

Tähän asti ostaminen on ollut helppoa riippumatta maksukyvystä tai muusta velkatilanteesta. Kuluttajasuojalakiin tehtävät muutokset ja niistä mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset tarjottaviin maksu- ja luottovalikoimiin voivat heikentää, kuten mietinnössäkkin todetaan, osan kuluttajista mahdollisuuksia ostaa ja kuluttaa nykyiseen tapaan. Toisaalta se voi myös pakottaa harkitsemaan kuluttamista huolellisemmin, millä voi olla positiivisia vaikutuksia niin omaan talouteen kuin ympäristöönkin.

2.5 Muut huomiot

Takuusäätiön pitää monia kuluttajaluottodirektiivistä kansalliseen lainsäädäntöön implementoitavia muutoksia tarpeellisina.

Uusi pykälä kuluttajaluoton mainonnassa annettavasta varoituksesta luoton ottamisesta aiheutuvista kustannuksista on ajatuksellisesti kannatettava. Sen vaikutukset jäivät nähtäväksi. Moni valinta tehdään ns. hätätilanteessa, jolloin varoitukset eivät välttämättä tuota toivottua tulosta. Asiakkaillemme on tavallisimmin käytettävissään korkeakorkoisen luotonoton yhteydessä annettavat tiedot, joista selviää selkeästi, että esimerkiksi 10 000 euron luotto 15 vuoden maksuajalla ja sovitulla korolla tarkoittaa, että siitä maksetaan korkoja ja kuluja tuplasti saatu luoton määrä. Se ei kuitenkaan estä ottamasta luottoa. Moni havahtuu vasta muutaman vuoden kuluttua

huomatessaan, ettei luoton pääoma ole lyhentynyt yhtään maksuohjelman noudattamisesta huolimatta.

Kuluttajalle tarjottava neuvontapalvelu esimerkiksi silloin, kun kyseessä on maksuvaikeudet, on sinällään kannatettava. Suomessa on saatavilla kuluttajille maksutonta talous- ja velkaneuvontaa niin julkisten kuin kolmannen sektorin toimijoiden tasolla. Tämä palvelu on luotonantajista riippumatonta ja sitä on tarjolla niin ehkäisevästi kuin korjaavasti. Jos neuvontaa antaa maksullinen taho, se voi Takuusäätiön mielestä aiheuttaa kuluttajille painetta hyödyntää sitä maksuttomien palvelujen sijaan. Takuusäätiö katsoo kuten Kuluttajaliitto, että kuluttaja voi erehtyä ostamaan palvelun ajatellessaan sen parantavan luotonsaantimahdollisuuksiaan. Neuvontapalvelujen markkinointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta siitä ei tule harhaanjohtavaa.

3 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

-

4 Vaikutusten arviointi

4.1 Kuluttajaluottodirektiivin täytäntöönpano

-

4.2 Kuluttajaoikeusdirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpano

-

5 Muut huomiot

Muut huomiot

Jatkossa myös korottomat ja kuluttomat luotot sekä maksulykkäyksinä myönnettävät luotot, kun myöntäjä on kolmas osapuoli, katsotaan sääntelyn alaisiksi luottotuotteiksi. Näitä tuotteita käytetään varsin laajasti. Erityisesti pienituloisille hankinnan tekeminen osamaksulla, mistä ei ole veloitettu kuluja, on ollut tärkeä mahdollisuus ylipäättään tehdä tarpeellisia ja omaan rahatilanteeseen nähden kalliita hankintoja. Monet myös hyödyntävät maksulykkäystä ostaessaan verkosta. Ennen maksuvelvoitetta saa tuotteen ja sen ehtii tarvittaessa palauttamaan. Usein maksulykkäyksen tarjoaa kolmas osapuoli eikä tuotteen myyjä. Mahdollisuuksien kaventaminen voi vaikeuttaa pienituloisten kuluttajien mahdollisuuksia tehdä itselleen tarpeellisia hankintoja.

Hyvää luotonantotapaa koskevaan 7:13 §:ään tehtävät lisäykset ja täsmennykset selkeyttävät sääntelyn tarkoitusta. On tärkeää, ettei luottoa markkinoitaessa luoda kuluttajalle vaikutelmaa, että luotto korvaa säästämisen tai nostaa hänen elintasoaan. 6 kohtaan on lisätty velvoite tarjota kuluttajalle kohtuullisia maksujärjestelyjä luoton takaisinmaksun edistämiseksi niissä tilanteissa, joissa se on mahdollista ja asianmukaista ottaen huomioon kuluttajan takaisinmaksukyky ja muut olosuhteet. Tämän toivoisi näkyvän myös luotonantajan vastuullisuutena tilanteissa, joissa ylivelkaantuneen kuluttajan velkatilannetta yritetään ratkaista vapaaehtoisin keinoin.

Backman-Grönqvist Minna
Takuusäätiö sr.